Чуднівець Анастасія Богданівна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»;
науковий керівник:
Нечипоренко Аліна Володимирівна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів;
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ДЕПОЗИТНА ПОЛІТИКА БАНКІВ УКРАЇНИ

Банківські установи України постійно працюють над оптимізацією своєї ресурсної бази. Для забезпечення стійкості банківської системи важливо, щоб ключовим джерелом фінансування залишалися кошти, залучені від клієнтів.

Для забезпеченні стабільності й надійності функціонування банків важливу роль відіграє депозитна політика [1]. Попри тривалі виклики, спричинені пандемією COVID-19 та військовими діями, депозитна політика банків України демонструє збільшення обсягу залучених коштів як від фізичних осіб, так і від підприємств (рис. 1). Ця позитивна тенденція, що зберігається і у 2025 році.

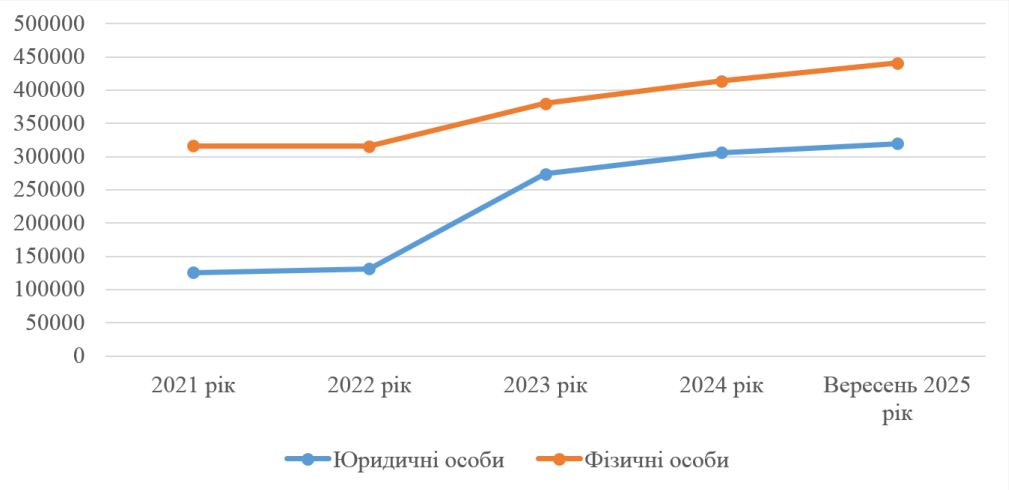

Рис. 1. Обсяги вкладів фізичних та юридичних осіб у банках у 2021–2025 рр., млн грн

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Аналізуючи дані рисунку 1, варто виокремити такі ключові моменти.

Обсяги вкладів обох категорій клієнтів демонструють зростання протягом досліджуваного періоду. Обсяг депозитів фізичних осіб стабільно перевищує обсяг вкладів бізнесу. У 2021–2022 роках цей обсяг був відносно стабільним. Починаючи з 2023 року, зростання суттєво прискорюється, досягаючи пікового

значення у вересні 2025 року.

Обсяг депозитів юридичних осіб зберігав відносну стабільність у 2021–2022 роках. Однак, 2023 рік став роком значного прориву, після якого зростання продовжилося, і до вересня 2025 року обсяг вкладів бізнесу досягнув позначки у 320 000 млн грн.

У квітні 2022 року парламент схвалив закон, який забезпечив повну гарантію відшкодування вкладів громадян Фондом гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) на час дії воєнного стану. Після завершення цього періоду, сума гарантії становитиме 600 тис. грн. Національний банк України (НБУ) також запровадив заходи для стабілізації, зокрема збільшивши ліміти на зняття іноземної готівки. Ці регуляторні рішення допомогли запобігти масовому виведенню коштів із фінансової системи країни.

У 2021 році зниження відсоткових ставок спровокувало перерозподіл коштів: клієнти переводили заощадження зі строкових вкладів на рахунки «до запитання». Таким чином, функція депозитів змістилася з примноження капіталу на його збереження.

Через вплив зниження облікової ставки та запровадження НБУ інструментів управління ліквідністю, банки мали можливість знижувати відсоткові ставки за гривневими депозитами. Варто відзначити, що інструменти грошово-кредитної політики мають вплив на економічний розвиток країни [3].

До середини 2022 року ставки були низькими, проте згодом вони почали демонструвати тенденцію до зростання. У результаті підвищення ставок, зросла зацікавленість населення у заощадженнях у національній валюті, що призвело до збільшення частки строкових вкладів. У 2023 році банки почали знижувати високі ставки після того, як НБУ скоротив свою облікову ставку.

Збільшення частки депозитів на вимогу у 2021–2022 роках було прямим наслідком низьких ставок і загальної нестабільності. Зберігання грошей на поточних рахунках дозволяє клієнтам оперативно керувати фінансами у непередбачуваних обставинах. Активна фаза бойових дій спричинила скорочення строкових вкладів громадян у першій половині 2022 року.

На прикладі АТ КБ «ПриватБанк» можемо побачити як змінювались суми депозитів фізичних та юридичних осіб за 2020-2024 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Депозити юридичних та фізичних осіб за 2020-2024 рр. в АТ КБ «ПриватБанк», млн грн

Показник	2020	2021	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, млн грн	Відносне відхилення, %
Строкові депозити фізичних осіб	102374	88128	88584	76075	79503	-22871	-22,3

Продовження таблиці 1

Строкові депозити юридичних осіб	14813	12487	14209	12677	14691	-122	-0,8

Джерело: складено автором на основі [4]

Строкові депозити фізичних осіб показали значне зниження у довгостроковій перспективі, скоротившись більш ніж на 22 000 млн грн порівняно з 2020 роком. Найнижчий рівень зафіксовано у 2023 році, що може бути пов'язано з підвищеною потребою населення в ліквідності та економічною невизначеністю, спричиненою воєнними діями. Незважаючи на це, у 2024 році відбулося невелике, але помітне відновлення цього сегменту (рис. 2).

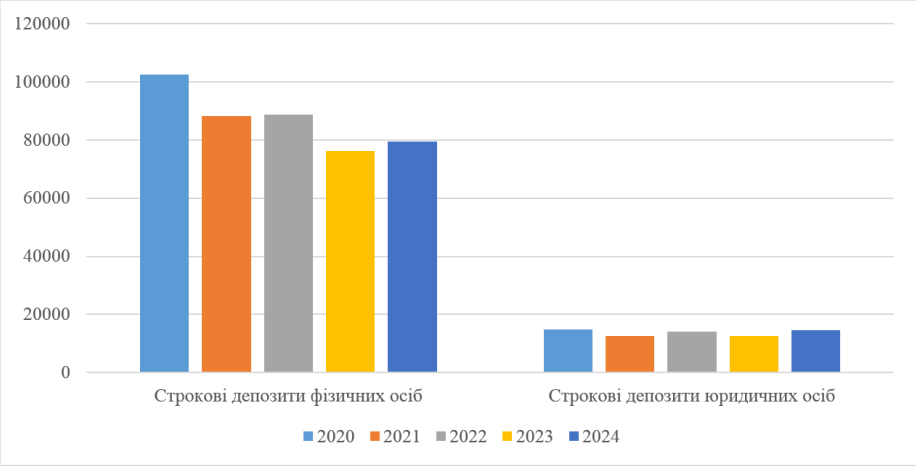

Рис. 2. Динаміка депозитів фізичних та юридичних осіб за 2020-2024 рр. в АТ КБ «ПриватБанк», млн грн

Джерело: складено автором на основі [4]

Натомість, строкові депозити юридичних осіб виявилися надзвичайно стійкими до зовнішніх шоків. Хоча обсяги коливалися, вони практично збереглися на початковому рівні 2020 року, про що свідчить лише незначне відносне відхилення (-0,8%). Більше того, у 2024 році цей сегмент показав найвищий обсяг за аналізований період.

Таким чином, можна констатувати, що довіра бізнесу до довгострокового розміщення коштів у банку є вищою і стійкішою, ніж у населення, яке схильне трансформувати заощадження у більш ліквідні форми (депозити «до запитання») в періоди кризи. Проте, зростання обох сегментів у 2024 році свідчить про загальне покращення очікувань і повернення інтересу до строкових інструментів.

Останніми роками банківська система України функціонує в умовах нестабільності й постійних структурних трансформацій [5]. *На ринку банківських послуг простежуються такі тенденції [6]:*

– загальний обсяг депозитів постійно збільшується, причому основним

джерелом ресурсів є вклади фізичних осіб. Водночас вклади підприємств продемонстрували підйом з 2023 року, що свідчить про відновлення ділової активності та фінансової стійкості бізнесу;

– у ранній кризовий період (2021–2022 роки) клієнти активно переводили довгострокові заощадження на поточні рахунки («до запитання»). Це перетворило депозитний інструмент із засобу примноження на засіб збереження коштів, оскільки люди прагнули мати негайний доступ до фінансових ресурсів в умовах високих ризиків;

– від низьких ставок середини 2022 року ринок перейшов до їх зростання, стимулюючи інтерес до строкових депозитів у гривні. Це підвищило мотивацію населення до національної валюти як засобу заощадження.

Таким чином, банківська система України продемонструвала високу адаптивність, успішно функціонуючи в умовах значної невизначеності, спричиненої повномасштабною війною. Законодавчі зміни, такі як запровадження повного гарантування вкладів громадян на період воєнного стану, стали ключовими чинниками, які запобігли панічному відтоку капіталу та підтримали довіру до банківської системи країни.

Список використаних джерел

1. Кужелєв М. О., Волкова В. В., Волкова Н. І. Стратегія залучення депозитних ресурсів як вектор функціонування грошової системи країни. *Економічний вісник університету.* 2016. № 30/1. С. 169–178.

2. Основні показники діяльності банків. *Мінфін.* URL: https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/

3. Kuzheliev M., Zherlitsyn D., Rekunenko I., Nechyporenko A., Nemsadze G. The impact of inflation targeting on macroeconomic indicators in Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2020. №15(2). P. 94–104.

4. Фінансова звітність АТ КБ «ПриватБанк». *Офіційний сайт ПриватБанку.* URL: https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost

5. Нечипоренко А.В. Діяльність банківських установ на фінансовому ринку України. *Економічний вісник університету*. 2023. №58. С. 46–53.

6. Матвійчук Н., Жигар Н. Сучасні тенденції залучення депозитів банками України. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 3. С. 87–94.